

(๒๓)

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๑๒/๒๕๖๒

เรื่องพิจารณาที่ ๒๗/๒๕๖๒

วันที่ ๑๓ เดือน พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๖๒

ระหว่าง	{	คณะกรรมการการเลือกตั้ง	ผู้ร้อง
		นายนวัธ เตาะเจริญสุข	ผู้ถูกร้อง

เรื่อง คณะกรรมการการเลือกตั้งขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ ว่า สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของนายนวัธ เตาะเจริญสุข สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๘๘ (๖) หรือไม่

คณะกรรมการการเลือกตั้งขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้องสรุปได้ดังนี้

คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ร้อง ได้จัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป เมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๒ และได้มีประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง ลงวันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๖๒ เรื่อง ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ประกาศรายชื่อนายนวัธ เตาะเจริญสุข ผู้ถูกร้อง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง สังกัดพรรคเพื่อไทย เขตเลือกตั้งที่ ๗ จังหวัดขอนแก่น ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๖๒ ศาลจังหวัดขอนแก่น ได้มีคำพิพากษาในคดีหมายเลขดำที่ อ ๙๒๙/๒๕๖๑ คดีหมายเลขแดงที่ อ ๙๗๖/๒๕๖๒ พิพากษาว่า ผู้ถูกร้องมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๘๙ (๔) ประกอบมาตรา ๘๔ ลงโทษ

- ๒ -

ประหารชีวิต และให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ๓๐๐,๐๐๐ บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ ๗.๕ ต่อปี นับแต่วันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๕๖ เป็นต้นไปจนกว่าจะชำระเสร็จแก่โจทก์ร่วม ค่าฤชาธรรมเนียมในส่วนคดีแพ่งให้เป็นพับ และศาลอุทธรณ์ภาค ๔ มีคำสั่งคำร้องที่ ๖๔๗/๒๕๖๒ ลงวันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๖๒ ไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวผู้ถูกร้องระหว่างอุทธรณ์ ศาลจังหวัดขอนแก่น จึงออกหมายจำคุกระหว่างอุทธรณ์ฎีกาที่ ๖๐๕/๒๕๖๒ ลงวันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๖๒ ให้จำคุกผู้ถูกร้องไว้ระหว่างอุทธรณ์ฎีกานับตั้งแต่วันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๖๒ เป็นต้นไป

ผู้ร้องได้มีมติในการประชุมครั้งที่ ๑๐๗/๒๕๖๒ เมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๖๒ และคำวินิจฉัยที่ ๑๖๑/๒๕๖๒ ลงวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๖๒ ว่า เมื่อพิจารณาประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ มาตรา ๕๑ และมาตรา ๕๒ แล้ว โทษประหารชีวิตเป็นโทษทางอาญาที่ร้ายแรงและเป็นอัตราโทษที่สูงกว่าและหนักกว่าโทษจำคุก เนื่องจากการลดโทษประหารชีวิตจะเป็นการลดมาตราส่วนโทษหรือโทษที่จะลงให้ลดได้เป็นจำคุกตลอดชีวิตหรือโทษจำคุกตั้งแต่ยี่สิบห้าปีถึงห้าสิบปี แล้วแต่กรณี ส่วนการถูกคุมขังโดยหมายของศาล ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๗๔ บัญญัติว่า “ภายใต้บังคับแห่งมาตรา ๗๓ และมาตรา ๑๘๕ วรรคสอง เมื่อผู้ใดต้องคำพิพากษาให้จำคุกหรือประหารชีวิตหรือจะต้องจำคุกแทนค่าปรับ ให้ศาลออกหมายจำคุกผู้นั้นไว้” ดังนั้น การที่ศาลได้มีคำพิพากษาลงโทษประหารชีวิตผู้ถูกร้องและไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว รวมทั้งได้ออกหมายจำคุกผู้ถูกร้องไว้ ผู้ถูกร้องจึงถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล แม้คำพิพากษาของศาลจะยังไม่ถึงที่สุด แต่กรณีนี้ถือว่าผู้ถูกร้องต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาลแล้ว จึงเป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๖)

ผู้ร้องจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ ดังนี้

๑. ให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๖)

๒. ให้มีคำสั่งให้ผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย และในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลง ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่หยุดปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสอง

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องไว้วินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ หรือไม่ เห็นว่า ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้องเป็นกรณีที่ผู้ร้องเห็นว่าสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๖) เนื่องจากผู้ถูกร้องต้องคำพิพากษาของศาลจังหวัดขอนแก่นลงโทษประหารชีวิตและให้คุมขังผู้ถูกร้องไว้ระหว่างอุทธรณ์ฎีกา ซึ่งศาลอุทธรณ์ภาค ๔ ไม่นุญาตให้ปล่อยชั่วคราวระหว่างอุทธรณ์ ผู้ร้องจึงมีมติให้ส่งเรื่องมายังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยและผู้ร้องได้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญแล้ว กรณีจึงต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗ (๕) ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งรับคำร้องนี้ไว้วินิจฉัยและให้ผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา สำหรับคำขอให้ผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสอง นั้น เห็นว่า ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้องปรากฏชัดเจนว่าศาลจังหวัดขอนแก่นได้มีคำพิพากษาลงโทษประหารชีวิตผู้ถูกร้อง โดยศาลอุทธรณ์ภาค ๔ มีคำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวระหว่างอุทธรณ์ และศาลจังหวัดขอนแก่นได้ออกหมายจำคุกระหว่างอุทธรณ์ผู้ถูกร้องนับตั้งแต่วันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๖๒ เป็นต้นไป กรณีจึงปรากฏเหตุอันควรสงสัยว่ามีกรณีตามที่ถูกร้องแล้ว ดังนั้น จึงมีคำสั่งให้ผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัยนับแต่วันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๒

ผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา สรุปได้ดังนี้

๑. รัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๖) เป็นการกำหนดลักษณะต้องห้ามของผู้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งในขณะที่ผู้ถูกร้องสมัครรับเลือกตั้ง ผู้ถูกร้องมีคุณสมบัติครบถ้วนและไม่มีลักษณะต้องห้ามแต่ประการใด การที่ผู้ถูกร้องต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังโดยหมายของศาลเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นหลังจากที่ผู้ถูกร้องได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้ว กรณีของผู้ถูกร้องจึงมิได้เกี่ยวเนื่องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๖)

๒. รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ บัญญัติให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงเพราะถูกศาลพิพากษาให้จำคุกไว้ ๒ กรณี กล่าวคือ กรณีตามมาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๖) ใช้คำว่า “ต้องคำพิพากษาให้จำคุก” และกรณีตามมาตรา ๑๐๑ (๑๓) ใช้คำว่า “ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก” แสดงว่ารัฐธรรมนูญมีเจตนารมณ์ให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง

- ๔ -

ต่างกัน โดยกรณีตามมาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๖) เป็นการกำหนดลักษณะต้องห้ามของผู้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก่อนที่จะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งหากในขณะตรวจสอบคุณสมบัติไม่พบว่ามีลักษณะต้องห้ามดังกล่าวแต่มาตรวจพบภายหลังย่อมทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง ส่วนกรณีตามมาตรา ๑๐๑ (๑๓) เป็นกรณีหลังจากได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้วและต้องเป็นคำพิพากษาถึงที่สุด กรณีของผู้ถูกร้อง ซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีคุณสมบัติในขณะสมัครรับเลือกตั้งครบถ้วนแล้วจึงไม่ขาดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๑๐๑ (๖) และผู้ถูกร้องเพียงแต่ถูกจำคุกระหว่างอุทธรณ์ ยังไม่ใช่โทษจำคุกถึงที่สุด ผู้ถูกร้องยังคงมีสิทธิอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลชั้นต้นและขอปล่อยชั่วคราวระหว่างอุทธรณ์ได้อีก การพิจารณาให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลง เพราะเหตุแต่เพียงว่ามี การจำคุกและถูกคุมขังโดยหมายของศาลย่อมไม่เป็นธรรมแก่ผู้ถูกร้อง ควรที่จะให้ผู้ถูกร้องต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๑๓)

๓. รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับความคุ้มกันของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีเจตนารมณ์ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ปฏิบัติหน้าที่ในสภาผู้แทนราษฎรโดยไม่ได้คำนึงถึงข้อหาหรืออัตราโทษ เมื่อคดียังไม่ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุก สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรย่อมได้รับความคุ้มกันดังกล่าวซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๑๓) เมื่อกรณีของผู้ถูกร้อง เป็นเพียงคำพิพากษาของศาลชั้นต้นและเกิดขึ้นภายหลังจากที่ผู้ถูกร้องได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้ว และผู้ถูกร้องได้อุทธรณ์คำพิพากษาดังกล่าวต่อศาลอุทธรณ์ คดีจึงยังอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลและคดียังไม่ถึงที่สุด การนำมาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๖) มาใช้บังคับกับผู้ถูกร้องย่อมเป็นการขัดต่อเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคำร้อง คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา และเอกสารประกอบแล้วเห็นว่า ประเด็นแห่งคดีตามคำร้องเป็นปัญหาข้อกฎหมาย จึงไม่ทำการไต่สวนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๕๘ วรรคหนึ่ง และกำหนดประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๖) หรือไม่ และนับแต่เมื่อใด

- ๕ -

ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง สังกัดพรรคเพื่อไทย เขตเลือกตั้งที่ ๗ จังหวัดขอนแก่น ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๖๒ ศาลจังหวัดขอนแก่น ได้มีคำพิพากษาว่าผู้ถูกร้องมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๘๙ (๔) ประกอบ มาตรา ๘๔ ลงโทษประหารชีวิต และศาลอุทธรณ์ภาค ๔ มีคำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวผู้ถูกร้อง ระหว่างอุทธรณ์ ศาลจังหวัดขอนแก่นจึงออกหมายจำคุกระหว่างอุทธรณ์ฎีกาให้จำคุกผู้ถูกร้องไว้ระหว่าง อุทธรณ์ฎีกานับตั้งแต่วันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๖๒ เป็นต้นไป

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) บัญญัติให้สมาชิกภาพของสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงเมื่อมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๘๘ ซึ่งมาตรา ๘๘ (๖) บัญญัติให้ บุคคลซึ่งต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิ สัมผัสรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ดังนั้น จึงเป็นกรณีที่รัฐธรรมนูญบัญญัติให้นำลักษณะ ต้องห้ามของผู้มีสิทธิสัมผัสรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาใช้เป็นเหตุแห่งการสิ้นสุดสมาชิกภาพ ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๘๘ (๖) ด้วย ทั้งนี้ เพื่อเป็น หลักประกันว่าผู้ที่ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตยในฐานะของ ผู้แทนปวงชนชาวไทยนั้น จะสามารถปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนรวมอย่างเต็มที่ มีความประพฤติ เป็นที่ยอมรับและนับถือต่อสาธารณชน ปราศจากเหตุหมวมองในการที่จะปฏิบัติหน้าที่ อันทำให้เกิด ความเสื่อมเสียแก่เกียรติและศักดิ์ศรีของสภาผู้แทนราษฎร

ในการวินิจฉัยประเด็นแห่งคดี มีข้อที่ต้องพิจารณาก่อนว่า คำพิพากษาศาลจังหวัดขอนแก่น ที่ให้ประหารชีวิตผู้ถูกร้องอยู่ในความหมายของคำว่า “ต้องคำพิพากษาให้จำคุก” อันเป็นลักษณะ ต้องห้ามมิให้สัมผัสรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๘ (๖) หรือไม่

เห็นว่า แม้อัยคำตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๘ (๖) จะบัญญัติลักษณะต้องห้าม ของผู้มีสิทธิสัมผัสรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งนำมาเป็นเหตุแห่งการสิ้นสุดสมาชิกภาพ ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไว้แต่เพียงว่า “ต้องคำพิพากษาให้จำคุก” แต่เมื่อพิจารณาระดับความหนักเบา ของโทษทางอาญาแล้วเห็นได้ว่า โทษประหารชีวิตเป็นโทษทางอาญาที่หนักกว่าโทษจำคุก และถึงแม้ว่า หากต่อมาผู้ถูกร้องจะได้ลดมาตราส่วนโทษหรือโทษที่จะลงตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๒ ก็ยังคงได้รับโทษจำคุกอยู่ดี และเมื่อพิจารณาเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบ

มาตรา ๙๘ (๖) ที่มุ่งประสงค์จะนำลักษณะต้องห้ามของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาใช้เป็นเหตุแห่งการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจนิติบัญญัติ ในฐานะที่เป็นผู้แทนปวงชนชาวไทยเพื่อเป็นหลักประกันไว้ว่าจะเป็นผู้มีความประพฤติและคุณสมบัติ เป็นที่ยอมรับและเชื่อถือของสาธารณชนแล้ว กรณีจึงต้องหมายความว่าหากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ต้องคำพิพากษาให้ลงโทษหนักกว่าโทษจำคุก สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นย่อมมีลักษณะต้องห้าม ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๖) แล้ว อันเป็นลักษณะต้องห้ามของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งนำมาใช้เป็นเหตุแห่งการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามมาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๖) ด้วย และเมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าหลังจาก ศาลจังหวัดขอนแก่นมีคำพิพากษา ศาลอุทธรณ์ภาค ๔ มีคำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวระหว่าง อุทธรณ์ ศาลจังหวัดขอนแก่นจึงออกหมายจำคุกระหว่างอุทธรณ์ฎีกาให้จำคุกผู้ถูกร้องไว้นับตั้งแต่วันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๖๒ เป็นต้นไป ผู้ถูกร้องจึงเป็นบุคคลซึ่งถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๖) ในส่วนที่ว่า “ถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล” อีกด้วย ดังนั้น เมื่อผู้ถูกร้อง ต้องคำพิพากษาของศาลจังหวัดขอนแก่นให้ประหารชีวิตและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาลจังหวัด ขอนแก่นแล้วตั้งแต่วันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๖๒ สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้อง จึงสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๖)

สำหรับข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องที่ว่า กรณีของผู้ถูกร้องอยู่ภายใต้บังคับของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๑๓) ที่บัญญัติให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดสมาชิกภาพลงเมื่อต้องคำพิพากษาถึงที่สุด ให้จำคุก ซึ่งจะสอดคล้องกับบทบัญญัติว่าด้วยความคุ้มกันของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ ที่มุ่งหมายให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ปฏิบัติหน้าที่ในสภาผู้แทนราษฎรโดยไม่คำนึงถึง ข้อหาหรืออัตราโทษ เมื่อคดีของผู้ถูกร้องยังไม่ถึงที่สุด ผู้ถูกร้องจึงยังไม่สิ้นสุดสมาชิกภาพของ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นั้น เห็นว่า รัฐธรรมนูญบัญญัติเกี่ยวกับการสิ้นสุดสมาชิกภาพของ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยใช้ถ้อยคำแตกต่างกันเป็นหลายลักษณะ เช่น รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๖) ใช้คำว่า “ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล” รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๗) ใช้คำว่า “เคยได้รับโทษจำคุกโดยได้พ้นโทษ มายังไม่ถึงสิบปีนับถึงวันเลือกตั้ง เว้นแต่ ...” รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๙)

ใช้คำว่า “... เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุกเพราะกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต” หรือรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๑๓) ใช้คำว่า “ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก แม้จะมีการรอกการลงโทษ ...” แสดงให้เห็นว่ารัฐธรรมนูญมีเจตนารมณ์ให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงได้ด้วยเหตุหลายประการตามบริบทของข้อเท็จจริงที่แตกต่างกัน เมื่อข้อเท็จจริงแห่งคดีนี้เป็นกรณีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๖) ซึ่งใช้คำว่า “ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล” โดยไม่มีคำว่า “ถึงที่สุด” จึงต้องหมายความว่าสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องสิ้นสุดลงเมื่อต้องคำพิพากษาให้จำคุกเท่านั้นโดยไม่ต้องรอให้คดีถึงที่สุดเสียก่อน กรณีของผู้ถูกร้องจึงตกอยู่ภายใต้บังคับของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๖) อันเป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๐๑ (๖) โดยไม่จำเป็นต้องรอให้คดีถึงที่สุดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๑๓) แต่อย่างใด

ประเด็นที่ต้องพิจารณาต่อไปมีว่า เมื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๖) แล้ว สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงนับแต่เมื่อใด

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสอง บัญญัติว่า “เมื่อได้รับเรื่องไว้พิจารณา หากปรากฏเหตุอันควรสงสัยว่าสมาชิกผู้ถูกร้องมีกรณีตามที่ถูกร้อง ให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้สมาชิกผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย ... ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้ถูกร้องสิ้นสุดลง ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่หยุดปฏิบัติหน้าที่ แต่ไม่กระทบต่อกิจการที่ผู้นั้นได้กระทำไปก่อนพ้นจากตำแหน่ง” บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญมาตราดังกล่าวเป็นบทบัญญัติว่าด้วยการพ้นจากตำแหน่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ถูกศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้หยุดปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งมีได้ให้อำนาจแก่ศาลรัฐธรรมนูญที่จะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าเมื่อวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๒ ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญจึงต้องสั่งให้ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่หยุดปฏิบัติหน้าที่นั้น ดังนั้น สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องจึงสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสอง นับแต่วันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๒ เป็นต้นไป

- ๘ -

เมื่อสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงทำให้มีตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจาก การเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งว่างลงและต้องดำเนินการตราพระราชกฤษฎีกาเพื่อจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่างภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันที่ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่างลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๕ วรรคหนึ่ง (๑) ประกอบมาตรา ๑๐๒ จึงให้ถือว่าวันที่ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่างลง คือวันที่ศาลรัฐธรรมนูญอ่านคำวินิจฉัยให้แก่คู่กรณีฟังโดยชอบตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗๖ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติให้คำวินิจฉัยของศาลมีผลในวันอ่าน คือ วันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๖) นับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสอง คือ วันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๒ และให้ถือว่าวันที่ศาลรัฐธรรมนูญอ่านคำวินิจฉัยให้แก่คู่กรณีฟังเป็นวันที่ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่างลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๕ วรรคหนึ่ง (๑) และมาตรา ๑๐๒ ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗๖ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติให้คำวินิจฉัยของศาลมีผลในวันอ่าน คือ วันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

- ๙ -

(คำวินิจฉัยที่ ๑๒/๒๕๖๒)

(นายจรูญ ภัคดีธนากุล)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(นายชัย ชลวร)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(นายทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(นายนครินทร์ เมฆไตรรัตน์)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(นายบุญส่ง กุลนุปผา)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(นายปัญญา อุดชาชน)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(นายวรวิทย์ กังศศิเทียม)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(นายอุดมศักดิ์ นิติมนตรี)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ